

Barnarps kyrka

800 år

*En beskrivning av Barnarps kyrka
och dess historia.*

Av Ingemar Persson, kyrkoherde i Barnarp 1995-2002.

**Till medlemmarna i Barnarps församling
i tacksamhet för många rika högtidsstunder
tillsammans med Er
i Er vackra kyrka.**

Ursprunget

Barnarps kyrka byggdes omkring år 1200 i romansk stil med ett rektangulärt långhus i öst-västlig riktning och med koret i öster. Kanske ersatte den en enklare kyrka av trä. Platsen som kyrkan byggdes på var troligen en gammal kultplats för asatron belägen på en kulle över Odensjön.

Det är möjligt att socknens namngivare, vikingatidens Barne kan ha varit den förste kyrkobyggaren här.

Den medeltida stenkyrkan hade två ingångar i den södra muren, en i väster för församlingen och en i öster för prästen. Enda ljusinsläppet var genom två eller tre små fönstergluggar högt upp under takutsprånget på den södra väggen. Inne i kyrkan fanns ett huvudaltare i öster och troligen ett par altaren till, ett åt jungfru Maria och ett åt kyrkans numera okända skyddshelgon.

Bänkar fanns inte i det medeltida kyrkorummet, möjligen några sittplatser för de gamla utmed någon av väggarna. Församlingen stod på jordgolvet medan mässan pågick i det dunkla rummet. Den enda värmekällan var vaxljusen som brann på altarna och framför helgonbilderna.

Kyrkans äldsta bevarade inventarium är dopfunten. Den är lika gammal som kyrkan. Ursprungligen hade den sin plats i väster nära ingången. Det var för att visa att dopet är ingången i Kyrkan och i Guds rike. **Dopfunten är gjord av sandsten och består av två delar, den skålliknande cuppan och foten som denna vilar på.** Cuppan gjordes så stor att hela barnet skulle kunna doppas ner i vattnet. I cuppanns botten finns ett hål genom vilket det välsignade vattnet, efter användning, släpptes ut i vigd jord under dopfuntens fot.

Runt cuppan finns en rikligt dekorerad fris med djurbilder, består. Den okände mästare som huggit denna och andra dopfuntar av samma typ brukar därför kallas Bestiarius. Djurbilderna har tolkats på olika sätt, alltifrån hur onskans makter besegras och utdrives genom dopet (exorcism) till hur Kristus, gestaltad som ett lejon, segrar genom sin kyrka.

Den gamla kyrkdörren från 1400-talet är numera ingång till sakristian. Den gamla dörren består av 15 järnplåtar som nitats fast på en ram av järn. På nithuvudena sitter blommor av järn. Handtagsringen är dekorerad med drakhuvuden.

Den Granatenhielmska epoken

På 1680-talet får kyrkan en helt ny skepnad. Den rektangulära medeltidskyrkan förvandlas till en s.k. korskyrka. Från luften (här sett från en 37-meters korglift) ser kyrkan ut som ett grekiskt kors med liksidiga korsarmar. Vapenhuset – utbyggnaden i väster – tillkom också på 1680-talet. Vid denna tid fick kyrkan de nuvarande stora fönstren.

Initiativtagare till den stora ombyggnaden var Magnus Granatenhielm på Odensjö, avbildad på den altartavla som han skänkte till kyrkan i samband med ombyggnaden. Magnus Granatenhielm, född Mörck 1644, klockarson från Hovby i Västergötland, började sin militära bana redan som 11-åring. Han tjänstgjorde under tre konungar Karl i deras krig, från Karl X Gustavs krig i Polen 1655 till Karl XII:s krig mot Ryssland, under vilket de båda sönerna Carl och Gustaf sårades dödligt i slaget vid Narva 1700. År 1681 adlades major Mörck och antog namnet Granatenhielm. Samma år lät han bygga sätesgården Odensjö (nuvarande byggnad är från 1840-talet). 1706 fick han pension med generalmajors avsked. 1714 avled han på Odensjö och fick sin plats i familjegraven i Barnarps kyrka

Hans första hustru, Dorotea Wesenberg, också hon avbildad på altartavlan, avled i mars 1686, samma år som ombyggnaden och den nya altartavlan blev färdiga. Ett år efter första hustruns död gifte sig Magnus Granatenhielm för andra gången, nu med rådmansdottern Elisabet Håkansdotter Ståhle. Hon dog i barnsäng i april 1688, knappt ett år efter bröllopet. Den då nyfödda dottern Sigrid Sara dog redan vid två års ålder. Till minne av des båda, mor och dotter, skänkte Magnus Granatenhielm lillklockan i stapeln.

Porträtten av makarna Granatenhielm täcktes ursprungligen och fram till 1927 av dåvarande konungens och hans gemåls porträtt: Karl XI och Ulrika Eleonora. Anledningen var, enligt Granatenhielm själv, att endast porträtt av kungliga personer fick placeras i koret. De kungliga porträtten är målade på kopparplåt av hovkonterfejaren Andreas von Behn. De restaurerades 1927 och **hänger numera i norra korsarmen.**

På utsidan av den södra korsarmen, vilken Granatenhielm själv bekostade och som kom att rymma familjens gravkor, lät han anbringa en minnestavla av sandsten. Den kom på plats 1687 och visar ättens vapensköld. Till vänster på tavlan står initialerna M.G.H, för Magnus Granaten Hielm. Till höger initialerna D.E.G.H, för Dorotea (och) Elisabet Granaten Hielm. På detta sätt har båda hustrurna blivit hedrade.

I södra korsarmen hänger två begravningsvapen efter

Granatenhielms båda söner Carl och Gustaf som sårades dödligt i slaget vid Narva 1700, och avled i februari 1701. Båda sönerna gravsattes i Barnarps kyrka 1703. Familjegraven var belägen i en kammare under gravkoret i södra korsarmen. Denna fylldes igen år 1819. Sedan dess har ingen gravsättning skett i kyrkan.

Altartavlan från 1686

Altartavlan har beskrivits som ”ett rankverksaltare i germansk broskbarock av hög kvalitet.”

Den består av fem sektioner som är sammanfogade.

Underst **predellan** med nattvardsmotivet. På

huvudstycket med det centrala korsfästelsemotivet är fästade **två sidovingar** med porträtt av donatorn Magnus

Granatenhielm och hans första hustru Dorotea Wesenberg. På **överstycket** finns en oval tavla med donatorns namn omgiven blommor och två små änglar.

Högst upp på överstycket står Kristus med segerfanan. Den

korsliknande stängen har ursprungligen varit försedd med ett fladdrande tygstycke med rött kors på vit botten. Så ser den traditionella segerfanan ut, ej att förväxla med den danska flaggan (vitt kors på röd botten).

Samma motiv, den uppståndne Kristus med segerfanan, finns också på takmålningen i södra korsarmen.

Det oregelbundna ornament som omger porträtten på vingarna kallas **broskverk** eller knorpel. Formen har skapats för att efterlikna mänskliga former såsom bäckenben och öronmusslor. Även element från växt- och djurriket ingår: blåstångsliknande formationer och ”åsneöron” för att ge några exempel.

av

Det slingrar sig i alla riktningar, även utåt och inåt. Det här slaget av ornament förekom endast i Tyskland mellan åren 1620 och 1680, och då mest på kyrkliga föremål som altartavlor och predikstolar.

Broskverksstilen kallas därför **germansk barock** eller ”kleinkunst”.

Mästaren bakom altartavlan är okänd.

Det finns mycket som talar för att altartavlan från början var ämnad till epitafium (minnestavla) för Granatenhielm och hans första hustru.

Det förklarar i så fall varför de båda är porträtterade på altartavlan (det är mycket ovanligt med porträtt på altartavlor). Nederst, på predellan (där nattvardsmålningen finns), brukar det i sådana fall finnas en text som berättar om den eller de personer som epitafiet skall minna om.

Nattvardsmålningen kan då ha kommit till senare, kanske av en lokal bygdemålare. Dess amatörmässiga originalitet med de oproportionerliga ansiktena styrker den teorin. Den uppvisar också betydande likheter med målningarna på läktarbrösten. Om de än inte har samma upphovsman, så tillhör de samma genre. Lars Ahlberg har fört fram teorin att hovmålaren Andreas Behn som målat de kungliga porträtten, också ska ha gjort nattvardsmålningen. Teorin grundar sig på att denne skulle varit en dvärg och att konstnärer ofta målar av sig själva. Vid en närmare anblick på nattvardsmålningen, kan man hålla med om att personerna där ser ut som dvärgar med alltför stora huvuden. Men jämför man denna med kungaporträtten är det svårt att föreställa sig att de kan ha varit målade av samme konstnär.

Det centrala motivet rymmer förutom **Kristus på korset** även hans mor **Maria** och lärjungen **Johannes**. På den norra sidan av korset (kvinnsidan i kyrkan) står Maria. Hon håller armarna korsade över bröstet i en gest av djupaste sorg och smärta. Lärjungen Johannes på den motsatta sidan (manssidan) ser upp mot korset med händerna i böneställning.

Runt altaret byggdes så småningom en **altarring**. Endast prästen beträdde området innanför altarringen. Den klädda dynan på utsidan används som knäfall vid nattvard och vigslar, på senare tid också vid konfirmation. Altarringen förknippas främst med nattvardsfirandet då nattvardsgästerna

knäfallande tar emot brödet och vinet. Under medeltiden mottog man sakramentet stående i koret, ett bruk som i vår egen tid har återupptagits. Altarringen i Barnarps kyrka är troligen från 1700-talet (eller slutet av 1600-talet) och har byggts till vid två tillfällen, 1821 och 1900. Vid renoveringen av kyrkan 1999, frigjordes altarringen från golvet, senare tillbyggnader togs bort och den delades i tre sektioner. Altarringen kan nu ha en öppning i mitten, symboliserande alla människors direkta kontakt med Gud genom bönen.

Sedan altaret av kalksten från 1973 ersattes 1999 av nuvarande altare, bärs altartavlan upp av en sockel i trä, målad som svart marmor. För ventilationens skull har sockeln försetts med ett galler (innanför döljs ett värmeelement).

Barockskranket och predikstolen

Det utomordentligt vackra **barockskranket** lät **Granatenhielm** uppföra i **södra korsarmen** som en avgränsning mellan kyrkorummet och familjens gravkor. Skranket som är snidat i trä, togs bort 1819 sedan man försäkrat sig om att den granatenhielmska ätten var utdöd. Vid restaureringen 1973 sattes skranket upp igen, denna gång i norra korsarmen för att avgränsa ett utrymme som därefter har använts som sakristia, omklädningsrum för kören och mottagningsrum för dopfamiljer.

När skranket togs fram 1973 saknades en av de båda änglfigurerna, varvid en ny tillverkades. Vid kyrkans renovering 1999 monterades **råglasfönster på skrankets baksida** för att öka ljusgenomsläppet samtidigt som det fungerar som insynsskydd och ljuddämpning.

Predikstolen är från 1708. Den består av en korg med en trappa upp till talarens plats. Över denna hänger en baldakin ("ljudtak") vars syfte är att förstärka talarens röst. **Rakt över talaren hänger såsom brukligt en duva symboliserande den heliga Anden.** När Guds Ande får inspirera talaren, blir ordet levande och verksamt. Men då är det inte talaren (predikanten) som skall ha äran. Därför bär duvan också ett bräde på vilket det står "Soli Deo Gloria". Det är latin och betyder: "Åt Gud allena äran."

Ovanpå baldakinen står **fyra små änglar som blåser i basun och har palmkvistar i sina händer.**

Basunerna symboliserar yttersta domen och palmkvistarna är segertecken. Där finns vidare fem sköldar med bibelcitат som alla framhäver Guds helighet. Runt dessa sköldar slingrar sig akantusblad med palmkvistar, allt skuret i trä.

Runt omkring den sexkantiga korgen under en textslinga ur Jak 1:22 om att inte bara vara Ordets hörare utan också dessa görare, finns **de fyra evangelisterna skulpterade** med sina attribut: Markus med ett lejon, Matteus med en ängel, Lukas med en oxe och Johannes med en örn. **Mittfältet visar Kristus** med sitt konungsattribut i den vänstra handen och den högra lyft till välsignelse.

På **predikstolens trappa** står följande text (här översatt till modern svensk stavning och med förkortningarna utskrivna): "Guds heliga namn till ära och kyrkan till prydnad är denna predikstol uppsatt år 1708. Pastor Loci (dvs. församlingens kyrkoherde) Prosten Svenone Arell. Av Torbjörn Röding". Nämnade prost var kyrkoherde i Barnarp åren 1702-1711. Tillverkaren av predikstolen är den berömde bildhuggaren Torbjörn Röding, verksam i Växjö.

Takmålningarna

Målningarna i taket är utförda på 1730-talet av Johan Kinnerus från Jönköping. Det är samme mästare som har utfört en del av de berömda målningarna i Habo kyrka. I kyrkans mittparti står **Kristus i sin konungsligt röda mantel.** (Se häftets framsida.) Han är här gestaltad enligt Uppenbarelsebokens första kapitel, där Johannes i en uppenbarelse får se Kristus **omgiven av sju gyllene ljusstakar** ("lampställ" i nuv. bibelövers.) **och med ett svärd i munnen.** Ljusstakarna syftar på de sju

församlingarna i provinsen Asien (nuvarande Turkiet): Efesos, Smyrna, Pergamon, Thyatira, Sardes, Filadelfia och Laodikeia. Svärdet syftar på Guds ord som enligt Hebreerbrevets författare liknas vid ett tveeggat svärd.

I början av 1800-talet hade målningarna på grund av takläckage blivit så pass skadade att man i stället för att renovera dem, målade över dem med blå och vit färg. I samband med renoveringen 1935-36 beslöts att man skulle ta fram Kinnerus målningar. Uppdraget gick till konservator Sundbaum i Linköping. Stora delar av målningarna var dock alltför skadade för att kunna ge rättvisa åt den ursprungliga färgprakten. På några ställen är målningarna nästan helt borta. Den bäst bevarade är den nämnda Kristusbilden i mittpartiet. Att ansiktsdragen framträder så tydligt och att färgen på manteln lyser så klart, beror på att man här fyllt i med ny färg vid renoveringen.

Orgeln med fasad

År 1750 byggdes och uppsattes den orgel av vilken nu endast fasaden återstår. Denna orgel byggdes av den kände **orgelbyggaren Jonas Wistenius** i Linköping, och användes ända fram till 1899, då ett nytt orgelverk uppfördes bakom den gamla fasaden. Orgeln totalrenoverades 1970 av orgelbyggaren Johannes Künkel. Mellan år 1973 och 2006 användes ett extra spelbord placerat nere i kyrkan, som hade förbindelse med orgeln via kablar. Den kan insättas om man åter ser sådant behov.

På orgelfasaden finns två texttavlor med citat ur Psaltaren enligt Karl XII:s bibel. Det vänstra citatet från Psaltaren 147:12 lyder så här enligt vår nuvarande översättning: "Lova Herren, Jerusalem, Sion, prisa din Gud." Det högra från Psaltaren 146:2 lyder enligt samma översättning: "Jag vill prisa honom så länge jag lever, lovsjunga min Gud så länge jag är till."

Mitt på fasaden/läktarbröset står följande text (här översatt till modern svensk stavning): "Gud allena äran. Med denna högt förnäma och hedervärda församlings samtycke är detta orgelverk på kyrkans bekostnad uppbyggt år 1750 samt målat och med sirater försett år 1753. Past. Mag. Joh. Hielm, Kommin. dom. Johan Lönblad, av orgelbyggare herr Jonas Wistenius och bildhuggare herr Johan Ullberg."

Denna tavla flankeras av **två texttavlor** med ett par versar ur en psalm från 1695 års psalmbok: "Lofwer Gudh i himmels högd..." Samma psalm återfinns i vår nuvarande psalmbok som nr 6.

Målningarna på läktarbröset är äldre än orgelfasaden och skildrar **Jesu lidande, död och uppståndelse**. Korsfästelsescenen visar hur soldaterna kastar tärning om Jesu röda mantel. Det är inte någon högt skolad målarmästare som har utfört dessa målningar. I sin naiva och oproportionerliga stil uppvisar de släktdrag med nattvardsmålningen på altartavlan och är förmodligen utförda av någon lokal självutbildad målare.

I vapenhuset

Tavlan över kyrkoherdar och komministrar i Barnarp är av senare datum (1900-tal). Listan upptar följande namn (*t.o.m. nr 47/6*):

Kyrkoherdar i Barnarp

1. Torsten Pederson	1516 –	25. Petrus Kezerus	1734 – 37
2. Johannes Haquini	1557 – 65	26. Erland Colliander	1737 – 41
3. Vincentius Petri	1565 – 66	27. Petrus Colliander	1741 – 45
4. Haquinus Laurentii	1567 – 70	28. Sven Bolander	1746 – 47
5. Laurentius Johannis	1571 – 80	29. Johannes Hielm	1749 – 56
6. Laurentius Bavaldi	1580 -	30. Isac Svanstedt	1757 – 65
7. Petrus Erics	1581 – 84	31. Bengt Ekeberg	1766 – 75
8. Joen Petri	1584 – 91	32. Jonas Colliander	1776 – 89
9. Theodorik Grönenberg	1591 – 92	33. Bengt Norlin	1789 – 1822
10. Petrus Andreae Sporrenius	1594 – 1602	34. Lars Daniel Theolander	1822– 23
11. Magnus Edmundi	1603 – 05	35. Carl Emanuel Eneroth	1824 – 35
12. Laurentius Michaelis	1605 – 21	36. Pehr Hallenberg	1835 – 45
13. Johannes Erics Junander	1621 – 35	37. Simon Joachim Filén	1847 – 58
14. Ambjörn Lindelius	1635 – 42	38. Magnus Nennes	1860 – 67
15. Laurentius Lindelius	1642 – 53	39. Carl Gustav W. Cavalli	1868 – 76
16. Arvidus Petri Rosbeckius	1653 – 63	40. Nils Johan Sandell	1877 – 83
17. Petrus Jonae Nybelius	1663 – 73	41. Anders Samuel Ekström	1884 – 1902
18. Sveno Theodori Lallaerus	1673 – 79	42. Johan Jakob B. Sjöstrand	1902 – 2 9
19. Petrus Beeth	1681 – 96	43. Ragnar Olof Svenberg	1931 – 43
20. Johannes Rogbergius	1696 – 1702	44. Ingemar Persson	1995 – 2002
21. Sveno Arelius	1702 – 11	45. Gunilla Henningsson	2002-2010
22. Sven Nidelström	1711 – 15	46. Per Green	2010-2018
23. Gislo Unnerus	1720 – 29	47. Olof Nyhlén	2018-2022
24. Magnus Runberg	1730 – 34	48. Jin Berglund Grennhag	2022-

Komministrar i Barnarp

1. Tyrgils Lindstén	1943 – 49	5. Olof Nyhlén	2010- 2018
2. Johannes MadestaM	1949 – 59	6. Miguel Gomez	2019-2020
3. Per Medin	1960 – 75	7. Stine Jalnefur	2023-
4. Peder Söderström	1976 - 2010		

Gravstenen i vapenhuset har följande text, inhuggen i stenen av den döde själv (!) och fullbordades efter hans död med uppgift om dödsdatum. Dock har hustruns dödsdatum inte blivit ifyllt. Kanske lever hon än?

ANNO
HÄR UNDER HVILAR I HERRANOM
FORDOM ÅLDERMANNEN FÖR PIPE
SMEDERNE VNDER KONGL MAIJ FACTO
RIE WID IÖNKÖPING: EREB: OCH KONSTERFARNE M PER
IÖN SON LITEN FÖDD ÅHR 1655 DEN 22 AVGVSTIJ OCH I HERRANOM
AFSOMNEDE DEN 30 JVLLI ANNO 1706 TILLIKA MED DESS MAKA
GUDFRVCHTIGA OCH DIJGDESAMMA H: BRITTA ANDERSDOTER FÖDDÅHR
1653 DEN 16 FEB. OCH AFSOMNADE DEN ANNO LEFVAT TILLS
VTI ÅHR OCH AFLAT 2 S OCH 4 D GVDH FÖRLÄNE OS EN FRÖGDE
FUL VPSTÄNDELSE

OCH IAGH
HÖRDE ENA RÖST AF
HIMMELEN SÄGA TIL MIGH
SKRIF SALIGA ÄRO THE
DÖDE SOM I HERRANOM DÖ HÄR EFTER IA ANDAN
SÄGER AT THE SKOLA HWILA SIGH IFRÅ SIT ARBETE THY
THERAS GÄRNINGAR
FÖLJA THEM EFTER
IOH. V:B 14:V:13

HODIE MIHI

GRAS TIBI

IAGH WETT AT MIN FÖRLOSSARE LEFVER OCH HAN SKAL PÅ
SIDSTONE VPVECKIA MIGH AF IORDENNE. OCH IAGH SKAL SE
DAN MEDH THESSO MINE HVD OMKLÄD VARDA OCH SKAL I MIT
KÖTT FÅ SE GVDH HONOM SKAL IAGH MIGH SEE OCH MINA
ÖGON SKOLA SKODA HONOM OCH INGEN ANNANN IOBS B 19
CHRISTVS ÄR MIT LIF OCH
DÖDEN ÄR MIN WINNING
A D PHILIP. IV 21

1704

Kyrkans lösa inventarier

Processionskorset är tillverkat av träsnidaren **Eva Spångberg** i Gamla Hjelmseryd. Det skänktes 1990 av dåvarande kyrkvårdar, och har numera sin plats vid altaret.

Nattvardssilvret består av en kalk och patén i **förgyllt silver**, tillverkade i Stockholm 1705, vinkanna i förgyllt silver tillverkad 1936 av guldsmed E.W. Sandahl i Jönköping samt oblatask i silver, tillverkad omkring 1710 av Jönköpingsmästaren A. Falk. Sockenbudstyget är från 1700-talet med fodral, skuret i trä efter kalkens form och klätt med skinn.

Sockenbudstyget består av kalk och patén av silver, delvis förgyllt, och användes när prästen gav nattvarden till gamla och sjuka ute i socknen.

I sakristian ligger **Karl XII:s bibel från 1703**. Ytterligare två kyrkobiblar finns i kyrkan: Gustav V:s bibel från 1917 samt Bibel 2000 som togs i bruk Första söndagen i Advent 1999. Den förste som läste söndagens text ur den nya bibeln var dåv. riksdagsmannen Anders Björck, Bashult.

Den s k **biskopsstolen** skänktes 1990 till kyrkan av systrarna Thyra Olsson, f Blomkvist och Elvira Blomkvist från Ubbarp. Den är tillverkad av bröderna F. Och C.F. Johansson i Lommaryd. En trolig förklaring till namnet är att de båda Linköpingsbiskoparna Torsten Ysander och Tor André båda skaffade sig sådana stolar hos bröderna Johansson. Nämnas kan också att åtminstone tre Växjöbiskopar suttit i denna stol: Sven Lindegård, Jan-Arvid Hellström och Anders Wejryd. Numera står stolen i sakristian.

Som väggprydnad i vapenhuset hänger ett **altarbrun av Mary Moeschlin**, Jönköping. Altarbrunet har varit monterat på det nu borttagna stenaltaret från 1973. På det nya altaret från 1999 hänger i stället de gamla antependierna från 1930- och 40-talen.

Kyrkkistan från 1699 är tillverkad i ek och klädd med tjocka järnplåtar. I denna förvarades nattvardssilvret och andra värdeföremål, samt kyrkans kontanter. Kistan har tre lås. Till vart och ett av låsen finns en nyckel som bara passar i just det låset. De tre nycklarna innehades av kyrkoherden, klockaren och kyrkvärden, vilket betyder att de alla tre måste vara på plats när kistan skulle öppnas. Saknades något, var de alla tre ansvariga. Nu förvaras kyrkans värdeföremål i ett värdeskåp (kassaskåp) i sakristian.

Barnarps kyrka äger inte mindre än **tre brudkronor av förgyllt silver**. Den äldsta som också är den största tillverkades av guldsmeden Peder Månsson Smitt i Jönköping **1670-71**. Den gjordes om 1724 av rådmannen och guldsmeden A. Falk i Jönköping, varvid vikten nedbringades från 72 till 50 ½ lod (670 g). Till den gamla brudkronan hör ett lika gammalt fodral av kopparplåt med smidda järnbeslag och ett smitt hänslås. Den andra brudkronan skänktes **1986** av guldsmeden Arvid Lander, Jönköping. Den tredje skänktes **1967** av kvällssyföreningen. Samtliga brudkronor lånas utan kostnad ut till församlingsbor för att användas vid bröllop i Barnarps kyrka.

Till kyrkans nyare inventarier hör **ljusgloben från 1995**, skänkt av Hervor Gustavsson med familj och placerad i södra korsarmen.

Den nya **kormattan** från 2009, vävd av Kasthall, är skänkt av kyrkliga syföreningen, kyrkvärden Birgitta Wennefors och till viss del bekostad av församlingens fonder för kyrkans prydnad.

Kyrkan äger **10 ljusstakar och två vaser i silver**. Två av ljusstakarna är skänkta 1952 till minne av Daniel Magnusson, Hyltena. De sex stora altarljusstakarna är från 1994. En av dessa är skänkt av familjen Anders Björck, Bashult.

Det finns också några gamla föremål av tenn. Två ljusstakar står på altaret i sakristian. Det finns också en tennskål som förr användes vid offergång.

Till kyrkans inventarier hör också ett stort antal **liturgiska textilier** såsom mässkrudar och kalkkläden mm.

Kyrkan äger en komplett uppsättning av sådana textilier i alla de fem liturgiska färgerna: vitt, rött, grönt, violett och svart.

Den äldsta skruden är från 1800-talet och kan beskådas i sakristians skrudskåp. Den är utförd i svart sammet med silverbroderier.

Till altaret finns ett rött, grönt, vitt och violett **antependium**

Det röda antependiet från 1930 är skänkt av fruarna Davida Spånberg

och Milda Regner, Spånhult. Motiven är de fyra evangelisternas symboler under romanska valvbågar och med Kristusmonogrammet i mitten.

Det gröna antependiet är tillverkat av Libraria i Stockholm 1943. Det gröna antependiet rymmer **många symboler**: en duva (Anden) svävar över en uppåtgående sol (Kristus) med ett rött kors i mitten, omgiven av vinrankor (nattvarden) och över alltsammans en banderoll med änglarnas lovsång: "Ära vare Gud i höjden, frid på jorden."

Det vita antependiet från 2002 är tillverkat av Ingbeth Stenwall, Slätteryd, och skänkes av kyrkliga syföreningen till kyrkans 800-årsfirande. Motivet är sädesax, som påminner om liknelsen om sådden i Matt.13.

Det violetta antependiet, skänkt av Sven Ingemarsson, Flahult 1937, har två facklor (vända nedåt märkligt nog!) broderade på mitten, de påminner om att hålla trons låga vid liv.

Ett inventarium som minner om en sorglig epok i kyrkans historia, är **kyrkstocken**, ett tortyrredskap som användes till att bestraffa lindrigare brott. Den olyckliges ben spändes fast mellan två kraftiga plankor varefter han eller hon tvingades sitta utanför kyrkporten för att bespottas och hånas av kyrkobesökarna. Stocken förvaras på kyrkvinden.

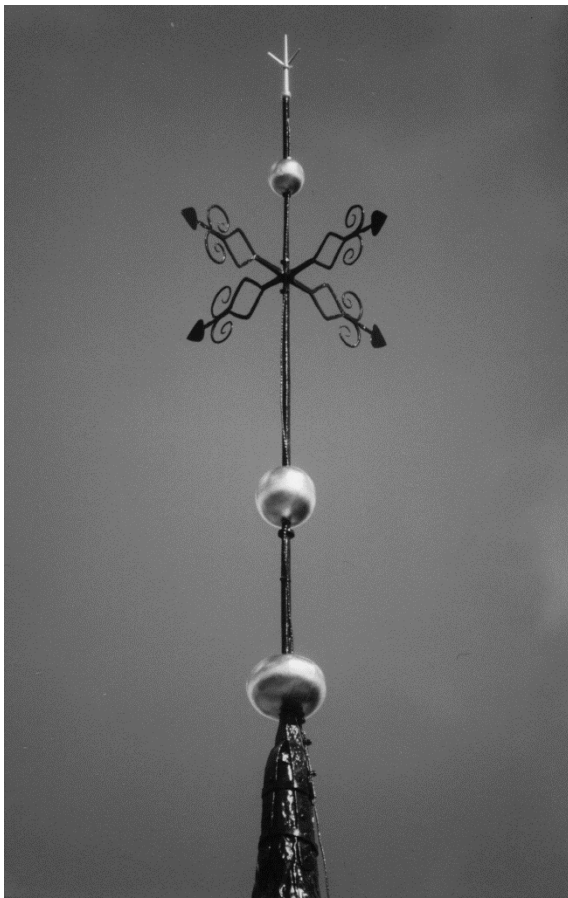
Kyrkspira och klockstapel

Något som många kanske inte har lagt märke till är spiran rakt över korsmitten på kyrktaket, vilken avslutas upptill med en smidd järnstång på vilken sitter **en sol av förgylld kopparplåt**.

Solen är en nytillverkad kopia av den ursprungliga som helt mist sin förgyllning och som lagats flera gånger. (Den gamla solen sitter på väggen i södra korsarmen.) Anordningen är från den stora ombyggnaden på 1680-talet och bekostades av Magnus Granatenhielm. Solen över kyrktaket kan ge associationer till en av Barnarps stora söner, nämligen astronomen och matematikern Anders

Spole, född den 10 juli 1630 i Målen. Det var Anders Spole som byggde Sveriges första observatorium i Lund. Spoles far, bergsmannen vid Tabergs bruk, Peder Andersson, sedermera bosatt på Stora Spånhult, har sin grav på Barnarps kyrkogård. Gravstenen är den stora sandstenshällen till vänster när man kommer in på kyrkogården. Texten och figurerna som en gång funnits på stenen är idag helt bortnötta. Stenen har kanske under någon tid använts som trappsten eller möjligtvis legat på golvet i vapenhuset varvid den slitits ner av alla skor som betrampat den. (Uppgifterna om Anders Spole är hämtade ur en artikel i Jönköpings-Posten den 6 juni 1996 av Winnie Törnqvist)

På klockstapelns tak finns i varje väderstreck en **vindflöjel av järnplåt**. Var och en av de fyra vindflöjlarna är genombrutna så att en text, ett monogram eller ett årtal framträder. Men man behöver nog ha kikare för att kunna läsa vad där står. På den som är i norr står det **Barnarp**. På den västra vindflöjeln står årtalet **1681**. Det var det året som den nuvarande **klockstapelns började byggas**. Den östra bär **Kristusmonogrammet IHS**, vilket är de tre första bokstäverna i namnet Jesus på grekiska: **IHSOUS** (uttalas "jesoús").

Vindflöjlarna renoverades i augusti 2000, och fick då tillbaka sina förgyllda kulor, som varit försvunna, troligen sönderrostade eller uppfrätta av tidens tand.

Högst upp på tornspiran finns **ett kors med fyra korsarmar** (se bilden), var och en pekande åt varsitt väderstreck. Man kan här se en bokstavlig uppfyllelse av orden i psalmen: **"Öster, väster, norr och söder korsets armar överskygga**. Alla äro våra bröder som på jorden bo och bygga..." (Sv Ps 102:3). Korset renoverades i augusti 2000 till sitt ursprungliga utseende med de tre förgyllda kulorna.

Kyrkklockorna består av **storklockan från 1556, mellanklockan vars**

ursprungliga ålder är okänd men som stöptes om 1690 till dubbel storlek, och lillklockan som Magnus Granatenhielm skänkte samma år till minnet av sin andra hustru och deras dotter Sigrid Sara som dog på sitt andra levnadsår. Lars Ahlberg har beskrivit denna händelse på ett gripande sätt: ”Den 31 augusti 1690 var en högtidlig dag i Barnarps kyrka. Alla tre klockorna ljöd för första gången från den nya klockstapel, då lilla Sigrid Sara fördes till vila i familjegraven.”

På mellanklockan står bland annat följande inskription där klockan presenterar sig och sin uppgift:

”Jag är en klocka vigd till Gud
Fåfängligt aldrig är mitt bud.
När jag röres, lyssnen alla.
Er till glädje vill jag kalla.”

I kyrkans historik från 1977 återges en intressant sägen rörande storklockans tillkomst och som har anammats av folktron. Den lyder som följer: ”Klockan skulle gjutas på plats mitt emot kyrkan, där kyrkogården ligger. Under arbetet råkade gesällen skära sig i handen, så att trenne bloddroppar föll ned i formen. Han yttrade då: ’För denna klocka komma tre liv att spillas, och det första blir mitt eget!’ Mästaren skrattade åt den dystra spådomen. Allt var klart för gjutningen, då en kvinna kom till platsen med en tung guldring, som hon kastade i smältdegeln, och skyndade bort. Mästaren blev förundrad och skyndade efter kvinnan för att betyga sin tacksamhet. Han dröjde länge borta, och nu kunde gesällen ej styra sin iver utan göt klockan med sin medhjälpare. Han lyckades bra. Klockans klang befanns så ren, så djup och mäktig, att mästaren förstod, att gesällen var hans överman i denna konst. Det gick honom så djupt till sinnes, att han dräpte sin gesäll. Men detta dråp kostade hans eget liv. Således var redan två liv spillda. När man ringde samman första gången efter påsk 1866, lossnade klockkläppen och dräpte en 22-årig dräng från St. Mo under Odensjö. Det var det tredje livet, och sålunda gick gesällens spådom i uppfyllelse. Det lär dock vara mellanklockan, som skall ha vållat det sista dödsfallet.”

1999 års invändiga renovering

Våren 1999 renoverades kyrkan invändigt. De största förändringarna var följande:

- ❖ Utvidgning av koret genom att fyra bänkar borttagits, två på vänster och två på höger sida. Två av dessa bänkar har flyttats till platsen närmast framför det granatenhielmska skranket.
- ❖ Stenaltaret från 1973 har ersatts av ett nytt i trä. Det nya altaret står fritt på golvet och kan flyttas. Mässan kan nu firas ”versus populum”, dvs med prästen vänd mot folket. Altaret är tillverkat efter måtten på de gamla antependierna så att de på nytt ska kunna tas i bruk.
- ❖ Altarringen är delad och flyttbar samt försedd med ny klädsel.

2006-2008 års renovering

Under två år var kyrkan stängd pga omfattande mögel och rötskador. Kyrkan tömdes på bänkar och övrig lös inredning, panelen på väggarna togs bort. Golvet togs bort och en omfattande arkeologisk utgrävning tog sin början. Arkeologer hittade ett stort antal gravar, både kistgravar och kistlösa gravar, de äldsta från mitten av 1000-talet, de yngsta från början av 1800-talet. Efter noggrann undersökning, lades kvarlevorna tillbaka i sina gravar och täcktes varsamt över. Sedan fylldes den gamla grunden upp med lecakulor, ett isolerande skikt av cellplast lades, därefter lades golvreglar och ett helt nytt trägolv lades. Kyrkbänkarna renoverades och fick en ny varmt röd färg. Vägghpanelen renoverades och övrig inredning rengjordes från mögelsporer. Första söndagen i mars 2008 återinvigdes Barnarps kyrka av kontraktsprost Tore Karlsson. Äntligen fick Barnarps

församlingsbor tillbaka sin fantastiska medeltidskyrka, finare än någonsin! Här visas några bilder som ger glimtar av det omfattande renoveringsarbetet.

Vi ber att kyrkan skall få fortsätta vara ett Guds hus och ett bönens hus för människor i kommande generationer, såsom den varit det i över 800 år!

Källor: Barnarps kyrka från medeltiden till år 1977, historik utgiven av kyrkorådet 1978. Artiklar i Tabergs Bergslags hembygdsförenings skrifter: nr XV 1988 och nr XVIII 1997. Artikelförfattare: Lars Ahlmark och Lilly Ahlmark. Barnarps kyrkas inventarieförteckning, kyrkoarkivet. Andra källor anges särskilt i texten.

Foto: Ingemar Persson, Gunilla Henningsson

Reviderad i jan 2005, sept 2009, april 2017, sept 2020, aug 2023.

Text om kyrkans senaste renovering skriven av kyrkoherde Gunilla Henningsson.